

Maailm, kus vesi ja plast maksavad kulla hinda

18. märts 2014 04:30

Kaarel Kressa, toimetaja

Emmi Itäranta kirjutas debüütromaani „Vesi mäletab” loovkirjutamise kursusel ning korraga soome ja inglise keeles.

Veepuuduse käes kannatavast tulevikumaailmast pajatav lugu on ilmunud juba tosinas riigis ja brittide HarperCollins on ette ostnud õiguse kirjastada Itäranta järgmised kaks teost.

●● Saan aru, et kirjutasite selle raamatu koolitööna?

Koolitööna jah. Tegin Suurbritannias Kenti ülikoolis loovkirjutamise magistrakraadi. Seal panin paberile kolm lehekülge sellest loost. Kui mu õppejõud neid luges, ütles ta: siit saaks romaani. Esialgul ma ei uskunud teda, kuid lugu hakkas kasvama. Ja mind hakkas Maa ressurside kasutamise teema järjest rohkem huvitama – kuidas inimesi loodusvarade kontrollimise kaudu kontrollitakse. Ja kui suuresti on loodusressurside kasutamine poliitika ja võimu osa.

Osa kriitikutid on juba võrrelnud Emmi Itäranta ulmekirjanduse klassiku Ursula LeGuiniga.

Foto: Andres Putting

●● Paistab, et olete nii kliimamuutuse kui ka teetseremoonia valdkonda päris põhjalikult süvenenud. Kas toetusite varasematele teadmistele või tegite uurimistööd?

Loomulikult tegin uurimistööd, nii palju kui võimalik. Teema huvitas mind juba enne, kuid raamatut kirjutades lugesin ohtralt, kuidas mõjutab kliimasoojenemine ja -muutus joogivee kättesaadavust. Näiteks kui merepind kliimamuutuse tagajärjel tõuseb, läheb joogiveega kriitiliseks, sest soolane merevesi tungib magevee hulka. Uurisn kaartidelt, milline näeks Maa välja, kui merepind tõuseks 10, 20 või 50 meetrit. Mulle oli väga oluline, et mu raamatu teaduslikud üksikasjad oleksid täpsed.

●● Päris düstooptiat te siiski ei ehitanud, mõni selle tulevikühiskonna aspekt mõjub päris sümpaatselt – kasvõi taastuenergia kasutamine.

Jah, sain varakult aru, et romaani maailm on mitmes mõttes kole ja masendav, aga ma ei tahtnud kujutada täiesti lootusetut maailma. Tahtsin lisada lootusrikkamaid elemente ja taastuenergia oli kindlasti üks. Üritasin näha ka positiivset olukorras, kus fossiilkütused on otsa lõppenud. Minu meelest tuleb lugejale alati anda midagi, mis jätab lootust.

●● Peategelane on teemeistri tütar ja teoses on suur rõhk teetseremoonial. Kas see on võetud mõnest konkreetsest kultuurist või püüdsite sünteesida?

Selle maailma ehitamisel oli oluline osa mitte ühel, vaid mitmel Aasia kultuuril. Algpunkti võtsin Jaapani teekultuuri, aga segasin seda Hiina omaga ja küllap lisasin ka Soome kultuuri elemente. Kuna raamatu sündmustik toimub nii kauges tulevikus, siis on kultuurid, mida tunneme, segunenud ja põimunud. Maailm on ju muutunud ka geograafiliselt, isegi mandrid pole enam samad, sest meri on nii palju kõrgemale tõusnud. Kui inimesed peavad oma seniselt kodumaalt lahkuma, on segunemine vältimatu.

●● Kas olete ise samuti ulmekirjanduse lugeja?

Olen kogu aeg ulmet lugenud, oluline mõjutaja on olnud ka fantaasiakirjandus. Kui peaksin nimetama mõne ennast mõjutanud autori, siis Margaret Atwood, Ursula LeGuin ja Kazuo Ishiguro oleksid ilmselt kõige olulisemad.

●● Kui teost meelevaldselt võrrelda, siis on ta nagu vägivallatu „Näljamängud”, mille on kirja pannud LeGuini temperamendiga autor. Ka Helsingin Sanomat võrdles teid LeGuiniga.

Mõned kriitikud on seda tõesti teinud ja ingliskeelne kirjastaja tegi sama. Üks põhjus, miks HarperCollins sellest huvitus, oli see, et seal leidis düstooptia elemente ja see teema on viimastel aastatel populaarne tänu noortele täiskasvanutele mõeldud kirjandusele nagu „Näljamängud”. Aga nad nägid seal ka midagi muud, nii et ma arvan jah, et menuka ja tõsise aspekti ühendamine oli see, mis neis huvi äratas.

●● Kuidas üldse käib oma raamatu Suurbritannia kirjastajale sokutamine?

Ega ma ise ka seda praegu veel hästi seletada ei oska. Ilmselt käis asi nii, et mu agent saatis kirjastustele ja teistele agentidele uudiskirja ja kellelegi meeldis raamatu sisukirjeldus. Võib-olla oli mu raamat juba mõnes väiksemas riigis ilmunud ja tähelepanu äratanud. Igatahes HarperCollinsi inimesed lugesid raamatut ja neile kõigile meeldis. Kuid ma olen ikkagi väga üllatunud, et niimoodi läks. Asjad ei käi tavaliselt nii, et kirjutad esimese romaani ja see tõlgitakse kümnesse keelde. Olen ausalt öeldes pisut šokis, aga muidugi õnnelik.

●● Hiljuti rääkis loovkirjutamise õppejõud Hanif Kureishi ühel loovkirjutamise konverentsil, et see õppeaine on täiesti kasutu ja inimesed, kes oskavad kirjutada, oskavad seda niikuinii. Mida sellest arvate?

Lugesin tema artiklit ja see pakkus mulle muidugi suurt huvi. Minule oli loovkirjutamise kursuse suureks abiks, sain palju tagasisidet, mis aitas mul oma stiili arendada. Aga ma tean ka inimesi, kelle kogemus on täiesti vastupidine. Sageli on probleem selles, et ootused on reaalsest maailmast väga kaugel.

●● Kas raamatu „Vesi mäletab” järg on välistatud?

Ei ole. Otsustasin, et ei hakka kohe järke kirjutama, ega ole kindel, kas ma seda üldse kunagi teen, aga ma ei välista seda. Minu järgmine raamat räägib millestki muust. Debüütromaatu kirjutamine oli mulle vaevanõudev töö ja tahaksin need tegelased ja selle maailma mõneks ajaks rahule jätta. Teine romaan, mida ma praegu kirjutatan, ei ole otseselt ulmelugu. Seda võib nimetada linnafantaasiaks, aga mitte selliseks, kus vampiirid mööda linna jalutavad. „New weird” („uus veider”) võiks olla mõiste, millega seda stiili iseloomustada. Põhimõtteliselt on see müsteerium, mis räägib nähtamatutest võimustruktuuridest, asjadest, mis dikteerivad meie elu, ilma et me pruugiksime sellest aru saada. Mind huvitavad varjatud protsessid, mis meid mõjutavad, ja see, mis saab siis, kui me neist teadlikuks saame.

„Vesi mäletab”

Emmi Itäranta

●● 224 lk, Koolibri